

Samråd mellan rennäring och skogsbruk - ett exempel på samförvaltning av gemensamma resurser?

FjällMistrarapport
Rapport nr: 8
ISSN 1652-3822
december 2004, Umeå, Sweden

Författare:
Camilla Sandström, Inst. för
statsvetenskap, Umeå universitet

Sammanfattning

I Sverige är samförvaltning av naturresurser en relativt ovanlig företeelse. Etablerandet av samråd mellan rennäring och skogsbruk skulle emellertid kunna betraktas som ett försök att låta de båda näringarna samförvalta markerna inom renskötelsområdet. Skogsbruk och rennäring har enligt gällande lagstiftning båda rätt att bedriva sina näringar parallellt inom samma områden i norra Sverige. Nyttjandet av de skogliga resurserna skiljer sig emellertid markant mellan de två. Medan skogsbruket har krav på sig om att få ut så hög avkastning som möjligt av skogen kräver renskötseln relativt orörda och opåverkade marker. Samråd har därför ansetts nödvändigt för att om möjligt undvika konflikter mellan näringarna. Utvärderingar av systemet visar emellertid att det har sina brister och meningarna är

delade kring hur legitima och effektiva samråden är. Trots bristerna finns förslag om att utvidga samförvaltning av naturresurser mellan rennäring och andra markanvändare i renskötelsområdet. Även om den här studien visar att det finns möjligheter att effektivisera samråden, pekar de ojämlika maktförhållanden mellan de två näringarna på svårigheter att få samrådsförfarandet att fungera som avsett. Det finns därför anledning - givet att man vill skapa utrymme för de båda näringarna att verka parallellt - att reflektera över vad som krävs för att samförvaltning av markerna inom renskötelsområdet ska fungera.

Innehåll

---

1. Inledning	5
2. Metod och material	7
3. Samförvaltningens förutsättningar - analytiska utgångspunkter	8
4. Samebyarnas syn på samrådets betydelse över tid	10
5. Skogsbolagens syn på samrådets betydelse över tid	12
6. Renskötselanpassat skogsbruk via certifiering	13
7. Samebyarnas inflytande vid samråden	15
8. Ojämliga maktvillkor ett hinder för samförvaltning	17
9. Förutsättningar för att skapa bättre samråd	18
10. Samförvaltning en garanti för samexistens?	21
Referenser	22
Bilaga 1. Skogsbruket - telefonintervjuer	24
Bilaga 2. Samebyar- telefonintervjuer	25
Bilaga 3. Intervjumanual	26

Inledning

1

Ren- och skogsnäring nyttjar i hög utsträckning samma marker. Arealmässigt har rennäringsen rätt att använda ungefär hälften av Sveriges yta för renbete.¹ En stor del av detta utgör också produktiv skogsmark. Eftersom båda näringarnas verksamhet innebär påverkan på den andra näringens biologiska produktionsförutsättningar uppstår inte sällan konflikter om hur markerna ska användas. Företrädare för renskötseln menar att slutavverkningar, markberedning, brytandet av skogsbilvägar, gödsling och hyggesbränning medför att tillgången på lav minskar, vilket i sin tur försämrar förutsättningarna att bedriva naturbetesbaserad renskötsel. Skogsnäringsen å sin sida pekar på tramp-, gräv- och fejningsskador förorsakade av renar. Man lyfter också fram de ekonomiska konsekvenserna till följd av överhållning av slutavverkningsmogen skog, vilket bland annat sker som en eftergift till rennäringsen. (Björklund, 2000)

I syfte att minimera konflikterna upprättades samråd mellan näringarna, vilket kan betraktas som ett försök att etablera en form av samförvaltning av den skogliga resursen (Prop. 1990/91:3). Det kan också ses som ett exempel på övergången från en mer hierarkiskt uppbyggd styrning (government) till en öppnare och mer deliberativ förvaltning (governance) som bland annat utmärks av viljan att involvera så många berörda aktörer som möjligt. Genom att involvera intressenter i förvaltningen har det ansetts möjligt att på ett mer legitimt sätt förankra de beslut som fattas och underlätta implementeringen eftersom man därigenom kan undvika svekdebatter och protester i efterhand (Kooiman, 2003).

Även om det påstås att samråd mellan de båda näringarna förekom så tidigt som 1928 är det oklart i vilken omfattning som samråd faktiskt genomförts. Någon större konfliktämpanande funktion tycks dessa tidiga samråd inte heller ha haft. Istället ledde 1960- och 1970-talets storskogsbruk, delvis baserat på stimulansbidrag, till att avverkningarna ökade kraftigt vilket hade en negativ inverkan på framförallt renskötselns vinterbetesområden. (Mattsson, 1981)

Under 1980-talet uppmärksammades emellertid konflikten av bland annat samerättsutredningen, vilket så småningom ledde till att förhållandet mellan de två näringarna tydligare reglerades i lag (SOU 1989:41). I den nya skogsvårdslagen, SVL från 1993 finns tre bestämmelser om hänsyn till renskötselns intressen i samband med skogsbruk. Förutom en bestämmelse om generell hänsyn till renskötseln (§31 SVL) finns möjligheten att med hänsyn till rennäringsens intressen neka avverkningar inom s.k. svärförnygrad skog och skyddsskog (§21 SVL)² samt en bestämmelse om skyldighet för skogsbolag att samråda med berörd sameby³ innan större avverkningar inom åretruntmarkerna äger rum (§20 SVL). Samrådsplikten gäller fastighetsägare med ett större markinnehav än 500 hektar eller om den åtgärd som planeras är större än 20 hektar eller större än 10 hektar i fjäll-

området. Om åtgärderna berör särskilt viktiga områden som till exempel rastplatser, arbetslagar, flyttleder eller hänslavbärande skog samt om planerade åtgärder ansluter till kalhyggen eller plantskog som tillsammans med det nya hygget överstiger 20 hektar eller 10 hektar i fjällskog skall samebyarna också beredas möjligheter till samråd (§20 SVL). I praktiken innebär detta att de samråd som genomförs mot bakgrund av samrådsplikten i skogsvårdslagen sker framförallt mellan rennäringsen och skogsbolag. Förutom dessa samråd genomförs också samråd på frivillig grund mellan de två näringarna inom ramen för *Forest Stewardship Council, FSC*. FSC är en oberoende så kallad Non-Governmental Organisation, dvs. en organisation skapad av aktörer som inte har någon formell knytning till stater. Syftet med FSC är, förutom att skapa en hållbar förvaltning av världens skogar, att förse konsumenter med tillförlitlig information om varifrån olika skogsprodukter kommer. Det görs bland annat genom att märka varor som är framtagna i enlighet med FSC:s standard. Samråd förekommer även i någon mån mellan samebyar och mindre skogsägare inom ramen för ett samverkansprojekt mellan samebyarna, Lantbrukarnas Riksförbund, LRF och Skogsägarna (Hamilton, 2003).

Trots förändrad lagstiftning och att de stora skogsbolagen certifierat sin skog framgår det av de utvärderingar som är gjorda att samråden inte fungerar som avsett. Meningarna om detta är emellertid delade. Medan drygt 70 % av de tillfrågade skogsbolagen anser att samråden har stor betydelse anser enbart 30 % av samebyarna att samråden har någon liten eller till och med ingen betydelse (Skogsstyrelsen, 2001:6). Rennäringsen är således mycket mer kritisk till samrådsförandet än skogsbruket. Även Rennäringspolitiska kommittén som lade fram sitt betänkande år 2001 menar att det finns brister i systemet främst när det gäller hänsynen till rennäringsens behov av vinterbete. Kommittén konstaterar att: *"Vinterbetet har länge ansetts vara rennäringsens "flaskhals". Både marklaven och trädlaven är svärförnygrad. I de flesta samebyar är tillgången på renbete begränsad och avgör hur stora renhjordar som samebyarna kan hålla uthålligt med en naturbetesbaserad renskötsel. Minskad tillgång på vinterbete leder till att samebyarna måste stödutfodra renarna i ökad omfattning. Det innebär ökade kostnader för samebyarna och leder till en annan typ av renskötsel, mer stationär än den traditionella naturbetesbaserade."* (SOU 2001:101, s.231) Kommittén har därför föreslagit att samrådsmöjligheterna för samebyarna skall utvidgas dvs. att §20 ska gälla hela renskötselområdet och inkludera även privata småskogsägare. Kommittén föreslog också att ett tydligare skydd för vinterbetet införs samt att det ska finnas en möjlighet att få större avverkningar prövade av skogsvårdsmyndigheterna om de båda parterna inte kan komma överens. Förslagen har emellertid inte vunnit gehör ännu.

Inledning

Frågan är emellertid, mot bakgrund av att samråden inte tycks fungera som avsett, om det är möjligt eller ens önskvärt att utvidga systemet till fler områden? Tidigare forskning pekar till exempel på svårigheter att få samförvaltning att fungera om makten är ojämnt fördelad mellan de involverade parterna (Campbell, 1986, Berkes 1989, Pinkerton, 1989, De Paoli, 1999, Jentoft, 2003, Kooiman, 2003). Något som också kan vara fallet mellan skogsbruket och rennäringen. Det är emellertid oklart hur stora de eventuella skillnaderna i inflytande är och i vilken mån det i så fall är möjligt att på något sätt minska skillnaderna för att på så sätt skapa bättre förutsättningar för de båda näringarna att verka parallellt. Syftet med den här studien är med andra ord att undersöka de befintliga samrådets funktion, maktfördelningen inom samråden samt att analysera förutsättningarna att på olika sätt förbättra samråden.

Fotnoter

- ¹ Markerna är indelade i åretruntmarker (markerna väster om odlingsgränsen och lappmarksgränsen i Norr- och Västerbotten samt renbetesfjällen i Jämtland och Härjedalen) där renskötselrätten är starkare än i vinterbetesmarkerna som utgör marker öster om odlingsgränsen, lappmarksgränsen och renbetesfjällen.
- ² Tillstånd för avverkning får inte ske om avverkningen medför sådant väsentligt bortfall av renbete att möjligheterna att hålla tillåtet renantal påverkas eller omöjliggör samling eller flyttning av renhjord. Något sådant avverkningsförbud har aldrig utverkats (Leif Jougda muntlig komm). Det är också oklart vad som menas med väsentligen bortfall.
- ³ En sameby kan liknas vid en ekonomisk förening för enskilda rennäringensutövare vilka bedriver renskötsel inom samebyns betesområde. En sameby är emellertid också ett geografiskt område som ofta ligger i anslutning till en älvdal. Det sträcker sig således från väst till öst och är indelat i olika områden som brukas växelvis beroende på säsong. För mer information se till exempel <http://www.sapmi.se/ssr/samebyn.html>

Metod och material

2

Till grund för studien av samråden mellan rennärning och skogsbruk ligger ett sedan tidigare insamlat enkätmaterial samt telefonintervjuer. Samråden har, på uppdrag Samrådsgruppen skogsbruk och rennärning utvärderats vid tre tillfällen 1984, 1990 och 1998. (Skogsstyrelsen, 1987:3, 1992:3, 2001:6) Utformningen av enkäterna har varierat något över tid. En fråga som rör betydelsen av samråden för respektive näring har emellertid ställts i alla enkäterna. Denna fråga har också använts som underlag för telefonintervjuerna i den här studien.

Enkäterna har också använts som underlag för urvalet av skogsbrukets respondenter. Totalt har 14 representanter för skogsbruket intervjuats. De representerar Fastighetsverket, Sveaskog AB, Holmen skog samt SCA. Förutom att de 14 respondenterna representerar olika skogsbolag har de också valts mot bakgrund av sitt geografiska verkningsområde. Bland respondenterna finns således en geografisk spridning som motsvarar samebyarnas utbredning men också i hög utsträckning respektive bolags skogsinnehav. (Bilaga 1)

Av Sveriges 51 samebyar utgör 33 stycken så kallade fjällsamebyar. Utmärkande för fjällsamebyarna är att de till skillnad från skogssamebyarna har sina åretruntmarker i fjällena. Eftersom forskningen inom FjällMistra inriktas på aktörer och förvaltning av naturresurser i fjällena har studien avgränsats att gälla fjällsamebyarnas samråd med skogsbolagen. Även om

skogssamebyarna utelämnats i den här studien kan resultaten till viss del också antas gälla för skogssamebyarna eftersom en stor del av samråden berör vinterbetesområdet. Samtliga fjällsamebyars ordförande eller vice ordförande, förutom en, har intervjuats. (Bilaga 2)

Intervjuerna genomfördes mellan den 11/11-03 till den 4/5-04. Respondenterna kontaktades först via ett brev där syftet med undersökningen beskrevs. I ett andra steg kontaktades de per telefon med förfrågan och eventuell inbokning av telefonintervju. Intervjuundersökningen kan karaktäriseras som delvis strukturerad. Till stöd för telefonintervjuerna har en frågemanual, som presenteras i bilaga 3, använts. Beroende på respondentens svar har studien kompletterats med ett antal följdfrågor. Intervjuerna nedtecknades i samband med intervju-tillfället och renskrevs i direkt anslutning till intervjun. Eftersom relationerna mellan de två näringarna i vissa fall är ansträngda utlovades respondenterna anonymitet för att på så sätt inte riskera att relationerna mellan näringarna på något sätt försämrades. Den strukturerade ansatsen gör att delar av intervjuerna är möjliga att kvantifiera. Intervjuerna analyseras emellertid också kvalitativt. Telefonintervjuerna har kompletterats med ytterligare ett par intervjuer för insamlande av fakta.

Samförvaltningens förutsättningar - analytiska utgångspunkter

3

Common pool resources, hädanefter gemensamma resurser, kännetecknas dels av att den gemensamma resursens storlek och egenskaper gör det svårt att exkludera potentiella brukare eller åtminstone begränsa deras brukande av resursen (excludability), dels av att tillgången på resursen är begränsad och en aktörs förbrukande av resursen inverkar negativt på andra aktörers möjligheter att använda densamma (subtractability) (Berkes 1989:7, Ostrom 1990:30). Den skogliga resursen i renbetesområdet (åretruntmarkerna och vinterbetesområdet) kan med utgångspunkt från dessa två kännetecken definieras som en gemensam resurs. Markerna ägs förvisso antingen av staten, privata skogsbolag eller privata småskogsägare, men samerna har rätt att nyttja markerna för bedrivande av renskötsel.¹ Även om skogsägarna och renägarna nyttjar skogen på olika sätt påverkar den ena aktörens bruk den andres på ett negativt sätt och vice versa. Skogsbrukets påverkan är emellertid betydligt större på renskötseln än renskötseln är på skogsbruket (Mattsson, 1981). Att de två näringarna kan åsamka varandra skador beror till stor del på att det existerande regelverket tillåter det. Enligt Thomas Hahn ger vare sig rennäringslagen eller skogsvårdslagen ett tillräckligt skydd för rennäringsens behov av bete och då särskilt vinterbete. Problemet enligt Hahn är att gränserna för renbetet inte är fastställda samt att det är oklart hur mycket hänsyn de båda näringarna måste ta till varandra (Hahn, 2000). Regeringen beslutade emellertid i januari 2002 att tillsätta en gränsdragningskommission med uppgift att utreda omfattningen av den mark där renskötselrätt föreligger. Arbetet ska vara slutfört den 31 december 2004 (Dir.2002:7 Jordbruksdepartementet). Även om gränserna fastställs återstår fortfarande frågan om vilka hänsyn de två näringarna måste ta till varandra. I sin nuvarande form motsvarar inte skogsvårdslagens skydd samernas ursprungliga rättigheter, vilket i sin tur innebär att det moderna skogsbruket, formellt sett, inte bryter mot vare sig rennäringslagen eller skogsvårdslagen när det inte tar tillräcklig hänsyn till rennäringsens behov av betesmarker. (Hahn, 2000)

Istället för att tydligare lagfästa vilken hänsyn de båda näringarna måste visa varandra har lagstiftaren valt att låta de båda aktörerna gemensamt lösa eventuella konflikter via samråd. Här har man således valt ett mer deliberativt istället för auktoritativt sätt att styra. Det här ligger också väl i linje med det motto - frihet under ansvar - som anses prägla skogspolitiken, en konsekvens av att man över tid gått från ett regelstyrt till målstyrt skogsbruk (Kjellin, 2001). Detta sätt att lösa konflikter vilket också karakteriserar samförvaltning av naturresurser har, av flera olika skäl också visat sig vara en framgångsrik metod att lösa konflikter mellan olika aktörer som nyttjar en gemensam resurs. Förutom att det är ett mer effektivt och rättvist

system anses det också vara ett mer legitimt sätt att förvalta gemensamma resurser (Berkes 1989, Berkes & Folke, 1998, Pinkerton, 1989, Ostrom 1990, Jentoft, 1989 & 2002, Kooiman, 2003). Med begreppet samförvaltning avses ofta system där lokal respektive statlig förvaltning integrerats med varandra (Berkes, 1994). Samförvaltningen kan emellertid också avse system där andra aktörer inkluderats och definieras då som ett slags partnerskap mellan "statliga och kommunala organ, lokala resursanvändare, föreningar och andra intressenter" som gemensamt förvaltar ett område (Rädelius, 2002). En annan variant av samförvaltning är, som i det här fallet, där staten delegerar uppgifter till lokala aktörer att förvalta naturresurser gemensamt (Pinkerton, 1989, Kooiman, 2003).

I det nuvarande systemet förutsätts de involverade parterna själva i hög utsträckning reglera förvaltningen. Om samförvaltningen inte fungerar, dvs. om systemet inte är ekologiskt, ekonomiskt eller socialt hållbart kan emellertid relationen mellan de båda parterna behöva lagregleras ytterligare. Som nämnts tidigare avspeglas till exempel inte samernas urminnes hävd i lagstiftningen. Att förtydliga samernas rättigheter skulle därför kunna vara ett sätt att klargöra relationen mellan de två aktörerna.

Vad krävs då för att samförvaltning av gemensamma resurser ska fungera? Det finns en rad kriterier eller designprinciper som har visat sig nödvändiga för att flera brukare ska kunna samsas kring en resurs. Det rör kriterier som att 1) resursanvändarna är delaktiga i utformning och hantering av regelverk, 2) reglernas efterlevnad är lätta att kontrollera, 3) reglerna är genomförbara, 4) sanktioner är graderade, 5) konfliktlösningssmekanismer och konfliktlösningsforum finns, 6) övervakare och tjänstemän är ansvariga inför användarna, 7) förvaltningen sker på flera sammankopplade nivåer och 8) att det finns procedurer för att ändra reglerna (Ostrom et al. 2002, Dolsak & Ostrom 2003). Ett av de viktigaste kriterierna för att samförvaltning ska fungera är punkt fem dvs. att konfliktlösningssmekanismer och forum för att lösa konflikter har etablerats. Förutom att gränserna för renbetet och skogsbrukets hänsynsreglerna gentemot rennäringsen är något oklara förefaller samråden inte utgöra de forum för konfliktlösning som de skulle kunna vara. Analysen av samråden kommer därför att koncentreras kring deras konfliktlösningsfunktion. Hur forum för konfliktlösning konstrueras vid samförvaltning varierar till stor del beroende på hur makten mellan de olika involverade aktörerna fördelas. I de fall där makten är jämt fördelad är förutsättningarna för framgång större jämfört med om makten är ojämnt fördelad (Arnstein, 1969, Agrawal & Gibson, 1999). Mot bakgrund av dels hur lagstiftningen kring samförvaltningen av de skogliga resurserna i renbetesområdet är formulerad och dels det som fram-

7. Partnerskap inrättas	Parterna är jämlika och fattar beslut gemensamt.
6. Styrelser för gemensam förvaltning av skogen inrättas	Gemensamma målsättningar för förvaltningen av skogen upprättas och parterna kan fatta vissa beslut gemensamt.
5. Samarbeta	Samebyarna kan via förhandlingar nå ett visst inflytande över förvaltningen av skogen.
4. Rådgivande organ inrättas	Samebyarna ges möjlighet att delta med en rådgivande funktion i utvecklingen av förvaltningsplaner (verksamhetsplaner) för skogen.
3. Kommunikation	Informationsutbyte sker mellan parterna, samebyarnas angelägenheter börjar synas i förvaltningsplanerna.
2. Konsultation	Parterna möts: samebyarna har möjlighet att framföra synpunkter även om skogsägarna inte behöver hörsamma dem.
1. Information	Samebyarna informeras om beslut som redan har fattats.

Figur 1. Olika nivåer av inflytande för samebyars deltagande vid samråd med skogsnäringsen (figuren bearbetad med utgångspunkt från Berkes 1994).

kommit av utvärderingar som gjorts av samråden mellan skogsbruket och rennäringsen är det rimligt att anta att det är detta som utgör problemets kärna, dvs. att makten mellan renskötsel och skogsbruk är ojämnt fördelad. Frågan är emellertid hur stora skillnaderna i inflytande är och vilket utrymme det finns att förändra relationerna mellan de två näringarna?

Ett sätt att mäta inflytandet vid samråden är att använda sig av den inflytandestege som Sherry Arnstein utvecklade redan 1969. Den har senare modifierats av ett flertal forskare. Fikret Berkes och Tracy Campbell har till exempel använt stegen för att mäta inflytandet i olika samförvaltningslösningar för urbefolkningar i Kanada. Forskningen kring samförvaltning har som nämnts tidigare kommit fram till att ju mer jämbördiga maktförhållanden är, vad avser inflytande, mellan de olika parterna desto mer hållbara är också samförvaltningslösningarna. Analyserna av samförvaltning tar därför ofta sin utgångspunkt hos den part vars formella inflytande är lägre än den eller de övriga parter som ingår i förvaltningsarrangemanget. Eftersom det är skogsbolagen som äger skogen och via lagstiftning ålagts att ta hänsyn till rennäringsen antas rennäringsen vara den underordnade parten i det här sammanhanget. Stegen som används för att analysera inflytandet vid samråden har anpassats något till svenska förhållanden (se figur 1).

På det första trappsteget informeras samebyarna om de beslut som redan fattats av skogsbolagen. Samråden kan i det här läget inte alls definieras som någon form av samförvaltning. På det andra trappsteget har samebyarna möjlighet att framföra synpunkter även om skogsbolagen inte behöver ta hänsyn till dem. På det tredje trappsteget sker någon form av informationsutbyte mellan parterna och skogsbolagen har börjat ta viss hänsyn till rennäringsen. Vid det fjärde trappsteget har rennäringsens inflytande utvidgats något och man kommer framförallt in i ett tidigare skede i planeringsprocessen i och med att man bistår skogsbolagen med en rådgivande funktion. Det är också från och med nu som någon form av samförvaltning kan sägas uppstå. Det är emellertid först i och med att man når det femte trappsteget som samebyarna når något egentligt inflytande över hur skogen förvaltas. Vid det sjunde trappsteget slutligen är parterna jämlika och beslut fattas gemensamt. Eftersom meningarna förefaller delade kring hur samråden fungerar är det oklart i vilken utsträckning det egentligen sker någon form av samförvaltning av den skogliga resursen. Det är

också oklart i vilken mån det är möjligt att förändra relationen mellan de två aktörerna och vad som i så fall krävs för att göra det. Innan vi går in på det finns det emellertid anledning att närmare studera hur relationen mellan de två aktörerna ser ut och vilken betydelse samråden spelat över tid.

Fotnot

- 1 När det gäller markerna ovan odlingsgränsen tvistar samebyarna med staten om vem det egentligen är som äger marken. Staten gör dock anspråk på att äga marken och förvaltar den också via exempelvis Statens fastighetsverk. Inom andra delar av renskötselområdet pågår tvister mellan privata markägare och samebyar om rätten till vinterbete. För en diskussion kring markrättigheter se Hahn, 2000.

Samebyarnas syn på samrådets betydelse över tid

4

I samband med att ett skogsbolag ansöker om tillstånd för avverkning hos Skogsvårdsstyrelsen skall berörd sameby, enligt lag, ha beretts tillfälle till samråd och därmed skall tillhörande samrådsprotokoll bifogas tillståndsansökan. Skogsbolagen kallar som regel samebyarna till samråd i samband med att bolagen planerar att vidta åtgärder som på olika sätt kan påverka rennäringsen. Ofta sänder skogsbolagen ut ett kartmaterial som underlag för samrådet. I kartmaterialet är de olika åtgärderna markerade. Tidsramen för de olika åtgärderna kan variera från åtgärder som ska vidtas omedelbart till åtgärder som ska ske inom ramen av en tre- eller femårig verksamhetsplan. Vid samrådet informerar skogsbolagen om de planerade åtgärderna och parterna diskuterar och - i den mån det finns utrymme - förhandlar om de föreslagna åtgärderna. Anna Hamilton konstaterar i sin undersökning av hur samråden fungerar att protokollen ofta innehåller endast ett ja eller nej angående samebyns inställning till avverkningen. Det framkommer sällan om parterna varit oense om något eller om man kommit överens om att avverkningen skall ske på något speciellt sätt med hänsyn till rennäringsen. Något som försvarar Skogsvårdsstyrelsens handläggning av ärendet (2003). Det går således inte att utläsa från samrådsprotokollen vilken betydelse samråden har för näringarna. Samrådets betydelse har däremot uppskattats i tre olika utvärderingar som på initiativ av Centrala samrådsgruppen för rennäringsen och skogsbruk skickats ut till de båda näringarna. I de enkäter som utvärderingarna baseras på har frågan om näringarnas syn på samråden formulerats på följande sätt: "Vilken betydelse har samråden haft för rennäringsen/skogsbruket för att man ska kunna genomföra sina planer?" I de två första enkäterna kunde frågan besvaras med fem olika alternativ: ingen, liten, någon, ganska stor respektive stor betydelse. I den senaste från 1999, fanns emellertid enbart fyra svarsalternativ eftersom det sista - stor betydelse - hade slopats. Som tabellen nedan visar anser knappt hälften av samebyarna i den första, drygt hälften i den andra och tredje enkäten att samråden har ingen eller liten betydelse. Inkluderas även de samebyar som anser att samråden endast har någon betydelse hamnar vi i den första enkäten från 1985 på 90% medan drygt 70 % av samebyarna som svarat på enkäten 1990 och 1999 uppger att samråden har ingen, liten eller endast någon betydelse. De övriga samebyarna är således av motsatt uppfattning dvs. att samråden har ganska stor eller stor betydelse för rennäringsens möjligheter att genomföra sina planer (se tabell 1).

Sett över tid är åsikterna kring samrådets betydelse således relativt stabila. Möjligen kan man skönja att samrådets betydelse ökat något över tid. När man studerar hur varje enskild sameby har besvarat enkäten över tid finns däremot en tydlig förändring kopplad till geografi. Att döma av enkäterna

förefaller betydelsen av samråden ha minskat i Norrbotten medan den däremot ökat i Jämtland och då särskilt i Härjedalen. I Västerbotten har betydelsen av samråden däremot varit relativt konstant över tid.

Varför är man då så kritisk till samråden från rennäringsens sida? En sameby uttrycker sig enligt följande: *(D)et är fel att kalla dem samråd. Det är inget samråd om inte bägge parter kan delta på lika villkor. De lägger fram färdiga förslag som vi måste utgå från. Visst kan vi få igenom ändringar men då måste vi byta bort något annat. Vi kan kalla det informationsmöten. (Intervju 28)*

En annan sameby menar att betydelsen av samråden kan variera: *Ibland fungerar det bra ibland sämre. Ibland bjuder de bara på kaffe och informerar om beslut som redan har fattats och då är samråden förstas inte bra. När de enbart visar en kartbild på objekt som redan är spikade är det enbart informationsmöten. Så är det ofta, vi får inte vara med från planeringsstadiet och när man inte får det förlorar rennäringsen. Det vore önskvärt att kunna påverka i ett tidigare skede och med längre planer typ fem till sju år. I vissa fall har vi fått bolagen att göra det också (Intervju 21).*

Ytterligare en annan sameby menar att samråden har stor betydelse eftersom " *(O)m man har samråd vet man i vart fall var de har tänkt hugga nästa år, då finns det en viss möjlighet att planera renskötseln. Då kan jag överutnyttja det området, dvs. nyttja på ett annat sätt. När det väl är avverkat kan jag inte använda det på minst 30 år. Utan samråd svävar man i det blå - då går det inte att planera något" (Intervju 26).*

Som citaten ovan visar finns det en variation av erfarenheter kring hur samråden fungerar och därmed också vilken betydelse de kan ha för rennäringsen. Även om man mot bakgrund av enkäterna kan säga att relationerna mellan näringarna har förbättrats något menar emellertid de flesta respondenterna att samråden till stor del fortfarande handlar om information om skogsbrukets planerade åtgärder som rennäringsen på olika sätt måste anpassa sig till. Skillnaderna i svaren beror till stor del på hur man förhåller sig till informationen. Även om det finns möjlighet att utöva ett visst inflytande över vilka objekt som ska avverkas, menar också de flesta att de i gengäld måste välja bort andra områden. Här skulle man vilja se en större möjlighet att avsätta marker för längre perioder så att till exempel omgivande skog hinner växa upp. I dagsläget menar flera av samebyarna att det knappt finns några sammanhängande betesmarker kvar vilket försvarar möjligheterna att bedriva renskötsel. *"När man samråder presenteras exempelvis tio olika poster som ska avverkas. Då kan vi välja bort de områden som är minst viktiga. Vilket finger ska vi kapa - vilket har vi minst nytta av just då? Vi förlorar mark hela tiden. Hur mycket ska*

Samrådets betydelse/ Samebyarnas åsikter	Samebyarnas åsikter 1985 (n=21)	Samebyarnas åsikter 1990 (n=25)	Samebyarnas åsikter 1998 (n=21)
Ingen betydelse	29 % (6)	39 % (10)	38 % (3)
Liten betydelse	19 % (4)	15 % (4)	14 % (8)
Någon betydelse	43 % (9)	15 % (4)	24 % (5)
Ganska stor betydelse	9 % (2)	8 % (6)	24 % (5)
Stor betydelse	-	23 % (2)	-

Tabell 1. Samebyarnas åsikter om samrådets betydelse över tid. Källa: Skogsstyrelsen, 1987:3, 1992:3, 2001:6.

man förlora? Vi klarar oss med ett nödrop på det som finns kvar, men det är en tidsfråga innan vi blir av med allt" (Intervju 29).

Trots den pessimism som många samebyordföranden ger uttryck för menar en majoritet (56 %) att samråden har förbättrats över tid. En samebyordförande från Västerbotten sammanfattar några av de skäl till varför det har blivit bättre. *"Det har blivit bättre, men de har i och för sig snart huggit allt som går att hugga. Kunskapen från samebyns sida, men även från skogsbolagens sida har blivit bättre. Till exempel inriktningen mot skonsammare markberedning, här händer det mycket. Jag tror att vi har gjort bort det värsta. Nu kommer man inte att gå tillbaka till det som gällde exempelvis på 70- & 80-talen. Visst har FSC påverkat - absolut - vill man idag kan man säga nej. ... En annan förändring är att de nyutbildade skogsmänniskorna har en helt annan kunskap och inte lika förutfattade meningar - sedan har vi naturligtvis förändringarna på miljösidan"* (Intervju 31).

Utökade kunskaper om varandras näringar och om miljö, den så kallade certifieringen, vilket berörs mer ingående längre fram, samt förändrade attityder är några av de skäl som anses ha inverkat på samrådets betydelse i positiv riktning. Samebyarna i Härjedalen hänvisar också till den förlikning mellan samebyarna och skogsbolagen i den så kallade Sedvanerättsprocessen som upprättats vilken har haft positiv inverkan på relationerna mellan samebyarna och skogsbolagen. Lite drygt en tredjedel (34%) anser dock att samråden varken förändrats till det bättre eller det sämre. Endast tre samebyar menar att samråden har förändrats till det sämre. En sameby anger som skäl till försämringen att Skogsvårdsstyrelsen, SVS inte längre håller i samråden (Intervju 21).

Skogsbolagens syn på samrådets betydelse över tid

5

Som nämndes inledningsvis framgår det av de utvärderingar som genomförts kring samråden mellan skogsbruk och rennärning att skogsbrukets företrädare har en radikalt annorlunda syn på samråden jämfört med rennäringens företrädare (Skogsstyrelsen 2001). De flesta menar att samråden har stor eller ganska stor betydelse för skogsbrukets möjligheter att genomföra sina planer. De företrädare för skogsbruket som har intervjuats för den här studiens räkning bekräftar också i stort den inställningen.

En av respondenterna som i utvärderingen från 1998 angett att samråden hade *ganska stor* betydelse menar att "(O)m jag hade svarat idag hade jag strukit *ganska*. En förutsättning för renskötseln är att vi som två *areella* näringar måste *samsas*. Enda sättet att nå dit är *samråd* där vi kan lägga grunden till *samsyn* - två *förnyelsebara* näringar" (Intervju 40).

En annan av skogsbrukets företrädare som menar att samråden har stor betydelse menar att "(N)är en *sameby* inte säger *nej* är det *inga* problem. *Beroende* på hur mycket de säger *nej* till har det *stor* betydelse. *Måste* vi till exempel *runda* området och ta något annat *istället* kostar det. Om de säger *nej* så måste vi ta ett annat *objekt* som inte är lika *ekonomiskt lönsamt*. *Samerna* är de som *påverkar* vårt skogsbruk mest förutom *lagar* och *marknaden*" (Intervju 46).

De flesta av skogsbrukets respondenter menar att de, som citatet nedan visar, försöker att tillmötesgå rennäringen och att samråden därvidlag har en ganska stor betydelse. "Vi har haft en *förhållandevis mjuk linje* - när vi inte har kunnat *enas*

har vi lagt åt sidan tills vidare. De har betydelse i så motto att vi lämnar vissa områden därhän. De påverkar så att säga planeringsprocessen. Vi kan inte göra det vi vill eller använda de metoder som vi skulle vilja eller som egentligen krävs biologiskt och ekonomiskt" (Intervju 43).

Även om de flesta av skogsbrukets företrädare menar att samråden har stor betydelse för möjligheterna att bedriva ett rationellt skogsbruk finns det en viss variation bland svaren. Variationen beror delvis på hur skogsresursen ser ut dvs. om det utgör ett viktigt betesområde för rennäringen, men också i vilken utsträckning som respektive skogsbolag är beredd att ta hänsyn till rennäringen. Flera av de intervjuade menar också att det blir svårare och svårare att ta hänsyn till rennäringen eftersom avverkningsmogen skog börjar bli en bristvara. Därmed bekräftar man den uppfattning som många av samebyordförandena har när det gäller hur skogsresursen ser ut i dagsläget.

Sammanfattningsvis anser såväl skogsbolagen som rennäringen att samrådets betydelse har ökat över tid. Förutom förändrade attityder, utökad kunskap och hänsynstagande pekar flera av respondenterna på den så kallade certifieringen som en viktig orsak till samrådets förändrade betydelse över tid. Alla ställer sig emellertid inte bakom den beskrivningen av utvecklingen.

Renskötsel- anpassat skogsbruk via certifiering

6

Eftersom den nuvarande lagstiftningen inte garanterar same- rna tillgång till vinterbete var det med stora förhoppningar som Forest Stewardship Council, FSC, dvs. miljörelsens och skogsbolagens gemensamma certifieringssystem togs emot. Samepolitikern Olof T. Johansson, (Min Geidnu) menade att same- rna nu inbjudits att utforma reglerna för skogsbruket vilket för- utsätts ha betydelse för samers inflytande över förvaltningen av skogen. *"With FSC-certification a whole new dimension of forestry have emerged which have been taken seriously. For the first time the social aspects are the part of the design of a viable forestry. Commitments voluntarily made are more efficient than legislative measures. In Sweden the Sámi as an indigenous people have for the first time been invited to the forming of rules for a viable use of the forests. For the first time a voice of a Sámi has equalled the voice of a representative for the forest industry"* (Johansson, 1999).

Systemet med certifiering, som inte enbart är ett åtagande mot miljön utan också gentemot urbefolkningars rätt till kontroll över skogsbruket, fick en snabb start i Sverige. På mycket kort tid var mer än 10 miljoner hektar skogsmark och nästan alla större skogsbolag, anslutna till FSC. Mer konkret innebär anslutningen till FSC att skogsägare ska följa § 20 i skogsvårdslagen (1979:429) och då inte enbart på åretruntmarkerna utan i hela renskötselområdet.¹ Med andra ord åtar sig de certifierade skogsbolagen att ge samebyarna inflytande över hur de åtgärder som skogsbruket planerar att vidta.²

Denna certifiering rör emellertid enbart den bolagsägda skogen. De privata skogsägarna har valt att ansluta sig till Pan European Forest Certification, numera Programme for the Endorsement of Forest Certification schemes, PEFC. En anledning till att de privata skogsägarna valt denna lösning är att många inte vill tillerkänna samerna rätten till bete på privata ägd mark. Det betyder inte att man inte omfattas av den generella hänsynsregeln som finns i skogsvårdslagen. De privata skogsägarna har emellertid till skillnad från skogsbolagen inte åtagit sig att frivilligt samråda med rennäringsen på markerna nedanför odlingsgränsen och renbetesfjällen.

Trots de höga förväntningarna på FSC tycks certifieringssystemet ha tappat farten något varför allt fler skogsbolag väljer att även ansluta sig till PEFC. Man har emellertid försökt att under projektnamnet Skogsduvan förmå de två systemen att ömsesidigt erkänna varandra men än så länge utan större framgång. (Skogsland, 2003: 46, s.4)

I vilken utsträckning har då det frivilliga hänsynsåtagande som certifieringen innebär medfört att relationen mellan skogsbruket och rennäringsen förbättrats? Tretton av samebyarna menar att certifieringen har inneburit att betydelsen av samråden har ökat. En samebyordförande menar till exempel att

"FSC innebar att de slutade mumla där de tidigare mumlat om renbetesrätten. Numer ifrågasätter de inte den" (Intervju 1). En annan ordförande hävdar att FSC kunnat användas som ett argument mot skogsbolag som inte kallat till samråd. *"Med FSC kunde man börja pressa på gentemot bolag x. Om de inte kallade till samråd kunde man åtminstone vända sig till FSC. Men det har däremot inte inneburit att man har fått mer gehör. Det är väldigt svårt att få gehör för sina önskemål och krav"* (Intervju 19). Att certifieringen har gett samebyarna en möjlighet att driva på utvecklingen bekräftas också av en annan ordförande: *"FSC har medfört att man bundit upp sig mer och fått lov att acceptera samråden och vad det innebär samt att man ska nå ett resultat"* (Intervju 27).

Nästan lika många dvs. elva stycken samebyordföranden anser emellertid inte att FSC har haft någon större inverkan på samråden. En ordförande menar till exempel att *"FSC har inte haft någon betydelse förutom att det har blivit ritigare på hyggerna"* (Intervju 29). En annan ordförande hävdar att FSC inte skapat några möjligheter att stoppa avverkningar. *"När man får kallelsen till samråd måste vi ställa oss frågan vilket område som vi vill offra. FSC har därför haft liten och ingen betydelse"* (Intervju 28).

Bland samebyarna är meningarna således delade kring vilken egentlig betydelse som FSC har haft. Den besvikelse som många av ordföranden riktar mot FSC förefaller bygga på att systemet med certifiering inte medfört någon möjlighet att definitivt stoppa avverkningar i känsliga områden alternativt att kunna fördröja åtgärder under tiden som omgivande skog återigen börjar producera lav. Detta är emellertid inte heller avsikten med FSC. Avsikten är enligt Olof T. Johansson att skogsbolagen långsiktigt ska lägga om skogsbruket i en mer miljövärdig riktning (2004).

De intervjuade företrädarna för skogsbolagen är däremot relativt eniga kring att certifieringen medfört större möjligheter för samebyarna att påverka skogsbruket. *"I och med FSC så finns större påverkansmöjligheter. Tidigare hade man informationsutbyte men idag gör man inte så - samebyarna har större inflytande"* (Intervju 46). Det ökade inflytandet har bland annat medfört att skogsbolagen i viss mån tvingats anpassa skogsbruket efter rennäringsens förutsättningar. *"Det har blivit mer samråd nu jämfört med tidigare. Det är också mer fokuserat i och med FSC och allt vad det innebär. Men det har också att göra med personkemi. Vi får inte riktigt igenom det vi vill eller de metoder som vi skulle vilja använda oss av"* (Intervju 40). Certifieringen har således, enligt skogsbolagen medfört ett större hänsynstagande och att samrådets betydelse ökat. *"Anslutningen till FSC innebär att vi inte kan köra över samerna. Vi måste vara överens, därför har samråden enorm betydelse..."*

Renskötseplanerat skogsbruk via certifiering

Eftersom det är två näringar som ska samsas på samma mark kan vi inte köra vår strategiska och taktiska planering' (Intervju 39).

Meningarna inom ren- och skogsnäringen är således delade kring vad FSC egentligen har betytt för samråden. Merparten tycks emellertid anse att de har haft en positiv inverkan på relationen mellan de två näringarna. Trots detta menar samebyarna att problemen kvarstår, dvs. skogsbruket påverkar möjligheterna att bedriva en kulturellt, ekonomiskt och ekologiskt bärkraftig rennäring negativt och att detta bland annat har att göra med bristen på inflytande vid samrådstillfället. Även här förefaller det emellertid råda delade meningar mellan de två näringarna. Medan rennäringen klagat över bristen på inflytande hävdar skogsbolagen att rennäringens inflytande ökat över tid. För att reda ut detta och för att kunna besvara frågan om samråden kan betecknas som en form av samförvaltning har samebyarnas inflytande vid samråden analyserats.

Fotnoter

- ¹ Paragrafen anger att berörd sameby skall beredas tillfälle till samråd då en förnygringsavverkning med efterföljande åtgärder samt avverkning för byggande av skogsbilväg skall ske inom åretruntmarkerna.
- ² För mer information se till exempel www.fsc-sverige.org, www.fsc.org/en

Samebyarnas inflytande vid samråden

7

En förutsättning för att samförvaltning ska fungera väl är att makten i förvaltnings-arrangemanget är relativt jämnt fördelat (Berkes, 1994). Hur pass jämnt eller ojämnt makten är fördelad kan mätas med hjälp av den inflytandestege som ursprungligen utarbetades av Arnstein. Respondenterna i undersökningen fick följaktligen ta ställning till stegen under intervjuerna och peka ut samebyarnas inflytande i dagsläget men också i vilken mån det är möjligt eller önskvärt att utvidga inflytandet. Många av respondenterna hade svårt att ange ett specifikt trappsteg utan menade att de möjligen befann sig mellan exempelvis två och tre, något som också tagits hänsyn till i analysen.

Som tabell 2 visar anser en knapp femtedel av samebyarna att man fortfarande befinner sig på trappstege 1 dvs. att sam-

råden enbart rör information om redan fattade beslut. Hälften av samebyarna menar däremot att samebyarna konsulteras eller till och med att någon form av kommunikation dvs. att ett informationsutbyte sker mellan parterna. Som tabell 2 visar är emellertid de flesta eniga om att det egna inflytandet vid samråden är mycket begränsat. Med utgångspunkt från samebyarnas åsikter är det därför knappast rimligt att definiera samråden som samförvaltning.

De flesta samebyarna tror emellertid att det skulle vara möjligt att på sikt utöka det egna inflytandet vid samråden. Man anser till exempel att mycket skulle vara vunnet om man åtminstone hade möjlighet att delta med en rådgivande funktion vid skogsbrukets planering. Många skulle givetvis vilja gå ytterligare ett steg och via förhandlingar kunna nå ett visst inflytande inte enbart över den inledande planeringen utan också över hur skogen förvaltas. Här finns emellertid en stor spridning mellan åsikterna vilket avspeglar skillnader mellan förhoppningar och realistiska antaganden. Någon sameby är rejält pessimistisk medan en annan sameby kräver att makten över skogen inte enbart ska delas lika mellan skogsbruket och rennäringsen utan att skogsinnehavet ska föras "tillbaka" till samebyarna (Intervju 22).

Vad tror man då krävs för att nå dit? Även om samebyarna är medvetna om att det i många fall finns en god vilja från representanterna för de olika skogsbolagen som man samråder med att tillgodose rennäringsens intressen tror de flesta att den enda vägen att nå ett ökat inflytande vid samråden är via ny lagstiftning. Många när också en förhoppning om att en svensk ratificering av ILO-konventionen 169 om urbefolkningars rättigheter ska bidra till att förbättra tillgången till renbete. Några menar emellertid att en skärpt lagstiftning enbart skulle fördjupa konflikterna mellan de båda näringarna och att det är bättre att på frivillig väg genom exempelvis utvidgad kunskap, ömsesidig respekt, utbildning och medling försöka nå samsyn kring förvaltningen av markerna.

Skogsbolagen har inte helt oväntat en något annorlunda syn på i vilken utsträckning samebyarna har inflytande eller inte vid samråden. Som tabell 3 (nästa sida) visar menar de flesta att samebyarnas inflytande åtminstone har nått till steg tre eller till och med något högre, men att det i alla fall sker en form av informationsutbyte mellan parterna och att samebyarnas angelägenheter börjar synas i skogsbolagens verksamhetsplaner. Ett par av bolagen anser till och med att man nått steg fem dvs. att samebyarna via förhandlingar kan nå inflytande över förvaltningen av skogen. Att döma av majoriteten av de tillfrågade skogsbolagens syn på samebyarnas inflytande bedömer de flesta av respondenterna att detta är så pass begränsat att samråden knappast kan betecknas som en form av samförvaltning.

Samebyarnas inflytande/ Nivå	Inflytande i dagsläget	Möjligt inflytande i framtiden
8	-	3 %
7	-	10 %
6	-	3 %
5	-	26 %
4,5	-	3 %
4	-	39 %
3,5	3 %	3 %
3	19 %	-
2,5	31 %	-
2	22 %	2 %
1,5	6 %	-
1	19 %	-

Tabell 2. Samebyarnas inflytande vid samråden enligt samebyarna. Kommentar: n=32. Medelvärde "i dagsläget" 2,2 och standardavvikelsen 0,7. Medelvärde "i framtiden" 4,2 och standardavvikelsen 1,9

Samebyarnas inflytande vid samråden

Samebyarnas inflytande/ Nivå	Inflytande i dagsläget	Möjligt inflytande i framtiden
7	-	
6	-	7 %
5	7 %	36 %
4,5	7 %	-
4	-	21 %
3,5	21 %	-
3	50 %	-
2,5	14 %	-
2	-	-
1	-	-
Nej	-	29 %
Vet ej	-	7 %

Tabell 3. Samebyarnas inflytande vid samråden enligt skogsbolagen. Kommentar: n=14 Medelvärde "i dagsläget" 3,3 och standardavvikelsen 0,7. Medelvärde "i framtiden" 2,3,1 och standardavvikelsen 2,4.

Om man är relativt eniga om vilket inflytande samebyarna har i dagsläget är man desto mer oense vad gäller frågan om det är möjligt eller ens önskvärt att utvidga samebyarnas inflytande. Medan 39 % av de tillfrågade bolagen anser att det vare sig är möjligt eller önskvärt, menar 21 % att samebyarna skulle kunna få ett större inflytande i ett tidigare skede av planeringsprocessen och 36 % att de till och med skulle kunna få ett ännu större inflytande. I det senare fallet rör det sig primärt om markerna ovan odlingsgränsen och på renbetesfjällen. Fastighetsverket har i ett remissvar till rennäringspolitiska kommittén har också föreslagit att samebyarna i viss mån ska få ett ökat inflytande över förvaltningen av skogen i åretruntmarkerna. (SFV, 2002, 62-203/02)

På den direkta frågan om det inte skulle vara möjligt att tillgodose samebyarnas önskemål om att komma in tidigare i planeringsprocessen ställer sig de flesta, oavsett vilken uppfattning skogsbolagen har till samebyarnas inflytande i framtiden, positiva till ett sådant önskemål. Något bolag menar emellertid att samebyarna inte skulle klara av att hantera det. *"Det vore naturligtvis bättre om samerna kom in i ett tidigare skede dvs. redan under planeringsfasen - vi jobbar med det. Men rennäringsen har så dåligt underlag. Renbruksplanerna kan i och för sig hjälpa till här, men om man trappar upp nivån och visar hur mycket man ska avverka under fem till tio år så tycker rennäringsens företrädare att det ser alldeles för mycket ut. De kan inte ta till sig den mängden. Då är det bättre att presentera planerna i små doser"* (Intervju 39).

Ojämlika maktvillkor ett hinder för samförvaltning

8

Trots att samrådets betydelse har ökat övre tid kan de mot bakgrund av hur de fungerar, inte sägas utgöra någon egentlig form av samförvaltning. Den ojämlika fördelningen av makt gör att rennärigen i hög utsträckning fortfarande är utlämnade åt skogsbolagens goda vilja att tillmötesgå rennärigen behov av främst vinterbete. Flertalet av de intervjuade skogsbolagens företrädare ställer sig emellertid inte helt främmande att utöka samebyarnas inflytande över förvaltningen av skogen. Det gäller primärt möjligheterna att delta redan i det initiala skedet av planeringsprocessen, vilket till exempel skulle kunna skapa bättre förutsättningar för samförvaltning och därmed också för samebyarna att nyttja renbetet på ett mer effektivt sätt (se t.ex. Nordh, 2000). Forskning visar också att skogsbrukets hänsynstagande gentemot rennärigen inte behöver vara särskilt omfattande för att det ändå ska ha stor betydelse för rennärigen möjligheter att nyttja renbetet (Bostedt et al. 2003).

Givet att man vill att de båda näringarna ska kunna nyttja den gemensamma resursen finns det åtminstone ett par möjliga vägar att gå. Antingen kan man förlita sig på den formella och tvingande eller informella och frivilliga vägen. Den formella vägen innebär att man via lagar och förordningar skapar tydligare förutsättningar för vilka regler som ska gälla förvaltningen av den gemensamma skogliga resursen. Det kan röra sig om förtydligade regler kring vilken hänsyn som näringarna ska visa varandra, eller regler rörande avsättande av mark, förbud av vissa avverkningsmetoder på marker som nyttjas för renbete eller krav på ersättning för drabbad part. Som nämndes tidigare tror en majoriteten av de intervjuade samebyordförandena att detta är den väg man måste välja för att få till stånd någon form av samförvaltning. En del menar emellertid liksom de intervjuade företrädarna för skogsbolagen att det är effektivare att välja den informella vägen, dvs. där skogs- och rennärigen

själva väljer att, utan inblandning utifrån, försöka skapa bättre förutsättningar för dem båda att verka parallellt. Här vilar emellertid ansvaret för att förändringen ska komma till stånd i första hand på skogsnärigen, eftersom det är skogsnärigen som har störst inflytande vid samråden. Närigen måste vara t.ex. vara intresserad av att bjuda in samebyarna till samråd i ett tidigare skede av planeringsprocessen. I dagsläget förefaller emellertid incitamenten för en sådan förändring att vara små. Certifieringen av skogen hade förvisso en viss effekt på samråden men inte heller den medförde att relationerna mellan skogsbruket och rennärigen kom att kunna definieras som någon form av samförvaltning.

Relationen mellan skogsbruket och rennärigen bekräftar, vilket tidigare forskning har visat, att det är svårt att få till stånd samförvaltning i de fall där makten mellan de involverade parterna är ojämnt fördelad. Frågan om hur makten eventuellt ska fördelas mellan skogsbruket och rennärigen är emellertid föremål för såväl en principiell som mer praktisk diskussion. Den principiella diskussionen kan hänföras till det som nämnts ovan dvs. vilka lagar och regler som ska omgärda samråden. Det är en diskussion som inte enbart kan föras på samebynivå eller i de lägre förvaltningsnivåerna inom skogsbolagen utan den måste också föras i exempelvis Sametinget och riksdagen, men också i skogsbolagens styrelser och på myndighetsnivå. Den praktiska diskussionen som rör frågan om hur själva samråds-situationen ska utformas och vad som kan ligga till grund för samråden kan däremot föras av de direkt inblandade parterna. Även denna fråga, dvs. vilka förutsättningarna är för att skapa bättre samråd ställdes till respondenterna i den här undersökningen?

Förutsättningar för att skapa bättre samråd

9

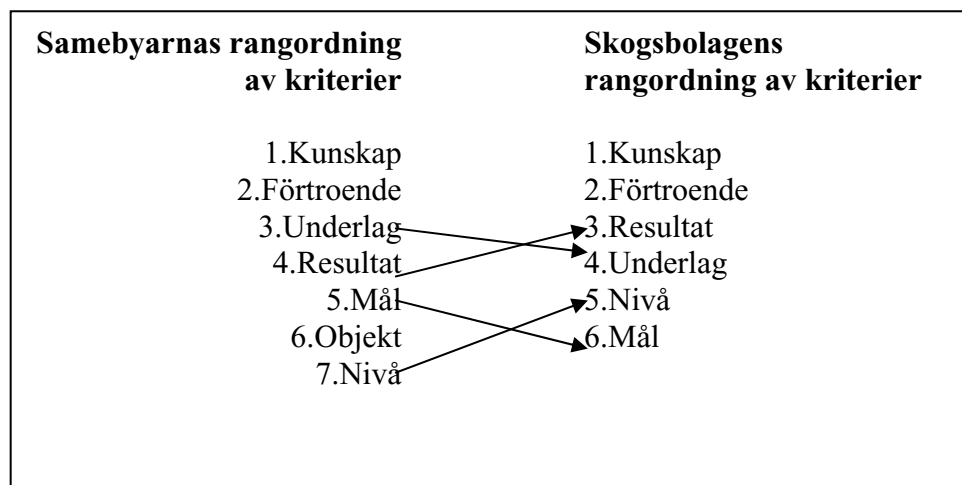
I tidigare utvärderingar av samråden mellan skogsbruk och rennärning har respondenterna, i en öppen fråga, kunnat uppge vilka brister dagens samråd har samt lämna förslag till hur samråden ska kunna utvecklas (Skogsstyrelsen 1987:3, 1992:3, 2001:6). Eftersom få valt att svara på frågorna har det emellertid varit svårt att dra några generella slutsatser kring vilka bristerna är samt vilka möjligheter det finns att förbättra samråden. Av de svar som lämnats sammanställdes därför en lista med kriterier. Som tabell 4 visar sammanfattades de olika svaren under åtta rubriker: målsättning, kunskap, underlag, objekt, nivå, SVS roll, förtroende och resultat. I det underlag som skickades ut till respondenterna fanns också ett öppet svarsalternativ. Det nyttjades emellertid aldrig. I telefonintervjuerna ombads respondenterna att rangordna de tre viktigaste kriterierna. En av de intervjuade samebyordförandena var dock starkt kritisk till det nuvarande systemet och menade att staten stulit markerna och att den så snart som möjligt borde återbördas till dess rättmätiga ägare, dvs. enskilda sameer som innehaft s.k.

lapps katteland. Fram tills dess borde dock makten över markerna överföras till samebyarna. *"Inget av kriterierna är bra - all form av skogsbruk ovan odlingsgränsen måste tills vidare överföras till samebyarna. Samebyarna måste själva få besluta om var, när och hur skogen ska vårdas utan åligganden från regeringen. Med vilken rätt avverkar man i dagsläget? Vilket laga fång har man? Detta är legalisering av stöld"* (Intervju 22).

Förutom denna utomordentligt kritiska röst var såväl rennäringens som skogsbolagens företrädare rörande eniga om att utökad kunskap skulle kunna bidra till att förbättra samråden. En av skogsbolagens företrädare menar till exempel att *"(K)unskap skapar grunden för ett bra samarbete. Vi måste långsiktigt skapa goda kunskapsunderlag. Vi önskar att vi hade bättre kunskaper och det finns säkert brister hos rennärningen också - såväl biologiska som ekonomiska"* (Intervju 4). En av samebyarnas ordförande är inne på samma spår: *"Skogsfolket påstår ofta att de har kunskap om renskötseln, men det visar sig ofta vara lite si och så med det. Här skulle det behövas kunskap och ökad*

Kriterier	Beskrivning
Målsättning	Att parterna har en gemensam målsättning för hur skogen bör förvaltas
Kunskap	Att parterna har ömsesidiga och likvärdiga kunskaper om varandras näringar, inklusive att man har förståelse för hur olika åtgärder ekonomiskt påverkar skogsbolag och rennäringens företag på såväl kort som på lång sikt.
Underlag	Att parterna har tillgång till uppdaterat kartmaterial, såväl översiktligt som på detaljnivå, exempelvis verksamhetsplaner, gärna med viss framförhållning (helst 3-5-årsplaner), tillgång till ny teknik – ex. GIS och/eller andra typer av planer och inventeringar som tar hänsyn till all markanvändning inom ett område, samt att man gör fältbesök
Objekt	Att parterna är överens om vad och vilka objekt som man samråder om ex. slutavverkning, markberedning, gödsling, röjning etc.
Nivå	Att parterna som deltar i samråden också har mandat att fatta beslut å skogsbolagets resp. samebyns vägnar.
SVS roll	Att en medlare deltar i samrådet, till exempel SVS.
Förtroende	Att man har upprättat goda personliga kontakter och att det finns en kontinuitet i kontakterna så att man har möjlighet att bygga upp ett ömsesidigt förtroende mellan parterna.
Resultat	Att man lyckas finna en för båda parter acceptabel kompromiss samt att gemensamt fattade beslut efterlevs

Tabell 4. Kriterier för bättre samråd.

Figur 2.
Samebyarnas och skogsbolagens rangordning av kriterier.

förståelse från båda hållen. Känner man till varandras näringar kan man också finna lösningar" (Intervju 30). Fortsatt kunskapsuppbyggnad är således någonting som efterlyses från båda hållen.

Skogsbolagen och rennäringsen är också eniga om att en viktig förutsättning för att samråden ska fungera är att man byggt upp goda personliga kontakter och skapat ett förtroende insemellan varandra. I vilken mån som man har förmått göra det framhålls ofta som en avgörande förutsättning för att samråden alls ska fungera. Att man skapat goda kontakter behöver emellertid inte betyda att man alltid når en överenskommelse. Det är till exempel inte alltid möjligt för skogsbolagens företrädare att tillmötesgå samebyarnas önskemål eftersom krav från aktieägare inte tillåter att avverkningsmogen skog sparas. Goda personliga kontakter gynnas av kontinuitet i kontakterna men också av personkemi. Det förra är givetvis enklare att påverka än det senare. I de fall där två företrädare för de båda näringarna inte kommer överens borde det till exempel vara möjligt att be någon annan representant för skogsbolaget eller samebyn att närvara vid samråden. Här skulle till exempel Skogsvårdsstyrelsen kunna spela en roll som medlare.

Om samebyarna och skogsbolagen är eniga om att kunskap och förtroende är de två viktigaste kriterierna för att samråden ska fungera skiljer sig rangordningen i övrigt. Till skillnad från skogsbolagen prioriterar samebyarna underlag före resultat. Det är möjligen en avspiegling av att samebyarna inte har samma tillgång till underlag som skogsbolagen. Vid samråden är det därför nästan uteslutande skogsbolagens kartmaterial och planer som ligger till grund för diskussionen. Ett faktum som försvårar för samebyarna att beskriva hur markerna används och varför man inte vill att olika områden ska avverkas. Även skogsbolagens företrädare efterlyser emellertid ett bättre underlag från samebyarnas håll för att på så sätt bättre förstå rennäringsens behov av marker men också hur rennäringsen påverkas av skogsbruket. "Bättre underlag från samebyarna vore önskvärt, tex. hur rennäringsen påverkas ekonomiskt av avverkingarna - det är höljt i dimma" (Intervju 44). Skogsbolagen menar också att med bättre underlag skulle samebyarna kunna använda markerna på ett mer effektivt sätt. "Underlag är viktigt för att vi ska veta vad vi pratar om. Jag saknar ofta underlag från rennäringsen. Anläggningar och särskilt viktigt bete känner vi till men samerna är inte alltid nere och tittar på markerna under barmarkperioden - de skulle kunna nyttja markerna bättre" (Intervju 36).

Samebyarna skulle emellertid även vilja ha underlag för att kunna visa på den totala påverkan på marken dvs. inte enbart ett skogsbolags påverkan utan även andra bolag och eventuellt också andra aktörer för att på så sätt få en bättre grund för sina

argument. "Vi skulle behöva material där vi kan visa på den totala påverkan. På bolagens kartor blir det vita fläckar där deras marker tar slut. Vi måste ha koll på vad andra gör" (Intervju 29). Syftet med de renbruksplaner som några samebyar har utarbetat tillsammans med SVS och Länsstyrelsen i Västerbotten är att samebyarna ska kunna visa en helhetsbild av hur olika konkurrerande markintressen påverkar en samebys betesområden. Renbruksplanerna har precis börjat tillämpas varför det är oklart i vilken utsträckning de fungerar som avsett. Förhoppningen bland de samebyar som nu använder planerna är emellertid att de ska kunna utgöra ett underlag vid förhandlingar med skogsbruket (Sandström et. al. 2003).

För att samförvaltning ska fungera är det bra om de olika intressenterna har en gemensam målsättning med förvaltningen. Det behöver inte enbart handla om hur den gemensamma resursen ska förvaltas i praktisk mening utan det kan också handla om en målsättning att man de facto ska förvalta resursen gemensamt. Vare sig samebyarna eller skogsbolagen förefaller emellertid anse att det är ett viktigt kriterium för att samråden ska fungera. Det är endast ett fåtal av respondenterna som har angivit mål som ett av tre viktiga kriterier i nuläget. "Det är detta det handlar om - man måste ha ett gemensamt mål annars kan man inte enas" (Intervju 16). Flera menade dock att det vore önskvärt, om än svårt att uppnå, med gemensamma målsättningar åtminstone ovan odlingsgränsen. "Målsättning vore önskvärt men är nog omöjligt att nå, men det borde vara möjligt att sy ihop åtminstone ovan odlingsgränsen" (Intervju 44).

Till skillnad från skogsbolagen lyfter också några av samebyarna fram kriteriet objekt som en viktig förutsättning för att samråden ska fungera bra. Det bygger på att skilda meningar råder mellan samebyarna och skogsbolagen om vad det är som ska inkluderas i samråden. På sina håll samråder skogsbolagen enbart om de olika åtgärder som finns omnämnda i lagen, medan bolagen på andra håll har valt att utvidga samråden att gälla i stort sett alla åtgärder som vidtas. Vissa samebyar upplever det som problematiskt att man till exempel inte givits möjlighet att lämna synpunkter vid gödsling och hyggesbränning

Några av företrädarna för såväl skogsbolagen som samebyarna framhåller även kriteriet nivå, dvs. att de som deltar vid samråden också ska ha mandat att fatta beslut å samebyns eller skogsbolagets vägnar, som en viktig förutsättning för att samråden ska fungera. Detta verkar emellertid vara ett lokalt problem och inte något som präglar samråden generellt. Här kan man dock ställa sig frågan om det verkligen är företrädare för rätt nivåer som sammanträder vid samråden. Samebyarnas ordförande eller dennes ställföreträdare torde till exempel ha ett helt annat mandat att fatta beslut å samebyns vägnar jämfört

Förutsättningar för att skapa bättre samråd

---

med vad den enskilde skogsplaneraren har för sitt skogsbolags räkning eftersom det inte är den enskilde planeraren som fastställer vilka volymer som ska avverkas. Möjligheterna att jämka målen i enlighet med samebyarnas önskemål torde i så fall vara begränsade.

Ett kriterium som vare sig samebyarna eller skogsbolagen ansåg vara viktigt var SVS roll vid samråden. En samebyordförande menar emellertid i ett svar på en annan fråga att samråden försämrats i och med att SVS inte längre är med på samråden. I de få fall där SVS omnämns är det i negativ bemärkelse.

Som figur 2 (föregående sida) visar är samebyarna och skogsbolagen relativt eniga kring vilka kriterier som krävs för att samråden ska fungera. När det gäller kunskap pekar flera av respondenterna på utbildningar som de nyligen deltagit i eller planerar att åka på. Flera av skogsbolagens representanter försöker också följa med renägarna vid till exempel vårflytten för att på så sätt kunna bilda sig en uppfattning om hur skogsbruket påverkar renskötseln. Det har också blivit allt vanligare att renägare anlitas för till exempel röjningsarbeten eller skogsplantering vilket skogsbolagen menar ökar deras kunskaper om skogen. Fältsyn nyttjas också allt oftare för att båda parter ska få en bild av olika planerade åtgärder och dess konsekvenser. Fortfarande menar emellertid de flesta att här återstår mycket att göra. När det gäller kriteriet förtroende är det inte ett kriterium som så lätt låter sig skapas. En viss kontinuitet i vem som representerar till exempel en sameby kan emellertid bidra till att skapa goda personliga kontakter. Att det i vissa fall saknas kontinuitet i samebyarnas representation vid samråden menar flera av skogsbolagens är ett problem som borde kunna åtgärdas.

Mot bakgrund av den lista på kriterier som presenterats ovan visar det sig att såväl skogsbruket som renskötseln har en relativt likvärdig syn på vad som krävs för att samråden ska fungera bättre. De flesta förefaller också eniga om att det är möjligt att förbättra samråden något genom att vidta vissa åtgärder inom ramen för det nuvarande systemet. Det som möjligen är något förvånande är att samebyarna placerar kriteriet *resultat* först på fjärde plats efter kunskap, förtroende och underlag. Att nå ett, för båda parter, acceptabelt resultat av samråden borde vara ett prioriterat kriterium särskilt mot bakgrund av att många samebyar förefaller anse att samrådsförandet brister i just det avseendet.

Samförvaltningen en garanti för samexistens?

10

Som den här undersökningen har kunnat konstatera anser såväl skogsbrukets företrädare som en majoritet av fjällsambyarna att samråden mellan rennäring och skogsbruk har ökat i betydelse över tid och att de därmed också fungerar bättre. Åtgärder, framförallt kunskapshöjande insatser, skulle emellertid kunna vidtas för att på så sätt förbättra samråden ytterligare. I så motto finns det inga egentliga problem med att utvidga samråden att gälla större områden och fler aktörer. Samråden kan däremot inte definieras som en form av samförvaltning, därtill är makten alltför ojämnt fördelad mellan de olika parterna.

Även om fördelarna med samförvaltning är många behöver det inte utgöra ett problem att makten är ojämnt fördelad mellan parterna och att samråden inte utgör en form av samförvaltning. Om den resurs som två aktörer brukar gemensamt är tillräckligt omfattande, dvs. att det finns gott om eller till och med ett överflöd av såväl skogsråvara som lavbete behöver de två näringarna inte konkurrera med varandra om resurserna. Då är samråd, dvs. information, konsultation och kommunikation mellan parterna, en fullt tillräcklig metod för att undvika de smärre konfrontationer som ändå kan uppstå. Vid situationer av brist av antingen den ena eller den andra eller i värsta fall av såväl skogsråvara som renbete blir det desto mer proble-

matiskt eftersom ett ojämnt maktförhållande också kommer att avspeglas i vem som i första hand kommer att få tillgång till resursen. Om makten däremot är mer jämbördigt fördelad som den är i olika samförvaltningsarrangemang måste parterna ta större hänsyn till varandras behov av resurser.

Att döma av de rapporter som presenterats av till exempel Skogsstyrelsen pekar det mesta på att vi snarare befinner oss i en situation av brist på såväl skogsråvara (åtminstone äldre sådan) som lavtillgång än i en situation av överflöd. Kraven på att kunna nyttja skogsresursen som källa till exempelvis förnyelsebar energi växer dessutom vilket förmodas kunna påverka lavtillgången negativt. En samförvaltningslösning skulle därför kunna utgöra en bättre garanti för att såväl rennäring som skogsbruk ska kunna verka parallellt jämfört med det nuvarande systemet. Vad en sådan lösning rent konkret skulle kräva är emellertid oklart och här behövs det mer forskning för att kunna visa på framförallt de ekonomiska, men givetvis även de ekologiska och sociala konsekvenserna av olika förvaltningslösningar, inklusive konsekvenserna av om det nuvarande systemet bibehålls.

Referenser

- Agrawal, Arun & Gibson, Clark C. ,1999, "Enchantment and Disenchantment: The Role of Community in Natural Resource Conservation". *World Development*, 27(4): 629-649.
- Arnstein, Sherry R. , 1969, "A Ladder of Citizen Participation", *American Institute of Planners Journal*, 35:216-224
- Berkes, Fikret & Folke, Carl (eds). ,1998, *Linking Social and Ecological Systems. Management Practices and Social Mechanisms for Building Resilience*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Berkes, Fikret (ed). , 1989, *Common Property Resources. Ecology and Community-Based Sustainable Development*. London: Belhaven Press.
- Berkes, Fikret. , 1994, "Co-management: Bridging the Two Solitudes". *Northern Perspectives*, 22(2-3):17-21.
- Björklund, Jonas, 2000, *Hänsyn till renskötsel vid långsiktig planering av virkesproduktion, Uthålligt skogsbruk byggt på landskapsanalys i lokal samverkan*. Delprojekt Vindeln, Umeå: SLU & Skogsvårdsstyrelsen.
- Bostedt, G. Parks, P. J. Boman, M., 2003, "Integrated Natural Resource Management in Northern Sweden: An Application to Forestry and Reindeer Husbandry", in *Land Economics*, vol. 79, No. 2, May 2003, pp. 149-159
- Campbell, Tracy, 1996, "Co-management of Aboriginal Resources", *Information North*, 22(1), <http://arcticcircle.uconn.edu/NatResources/co-management.html>.
- De Paoli, Maria Luisa., 1999, *Beyond tokenism: Aboriginal involvement in archaeological resource management in British Columbia*. Graduate thesis, University of British Columbia. (<http://www.scarp.ubc.ca/thesis/depaoli/>)
- Dolšak, Nives & Ostrom, Elinor., 2003, *The Commons in the New Millennium. Challenges and Adaptation*. London: The MIT Press.
- Hahn, Thomas, 2000, *Property Rights, Ethics and Conflict Resolution. Foundations of the Sami Economy in Sweden*. Doctoral thesis, Swedish University of Agricultural Sciences, Uppsala.
- Hamilton, Anna, 2003, *Effektivare samråd mellan renskötsel och skogsbruk – förbättrad dialog via ett utvecklat samrådsförfarande*. Arbetsrapport 103:2003, Umeå:SLU
- Hemberg, Leif. 2001. Skogsbruk och rennärning, ingår i Skogsvårdsorganisationens utvärdering av skogspolitikens effekter - SUS 2001 (Meddelande 2002:1). Rapport 8 M. Skogsstyrelsen, Jönköping.
- Jentoft, Svein, 1989, "Fishermen's Co-management: The Case of the Lofoten Fishery". *Human Organization*, 48(4):355-64.
- Jentoft, Svein, 2003, Co-management, the way forward, I: Wilson, D.C., Nielsen, J.R. & Degnbol, Poul, eds. *The Fisheries Co-management Experience, Accomplishments, Challenges and Prospects*, Boston, Kluwer Academics
- Johansson, Olof, T. 1999, *Reindeer herding and Forestry in Northern Sweden*, A case study about conditions, problems and possible solutions regarding the relationship between forestry and reindeer herding, Paper presented at the Indigenous Peoples' Workshop on the Underlying Causes of Deforestation and Forest Degradation, Quito, Ecuador, 7-11 January, 1999
- Johansson, Olof, T. telefonintervju 20040927
Jordbruksdepartementet, Dir.2002:7
- Jougda, Leif, muntlig kommunikation, 20030205
- Kjellin, P. (2001). *Skogspolitiken idag - en beskrivning av den politik och övriga faktorer som påverkar skogen och skogsbruket*. Jönköping: Skogsstyrelsen/Skogsvårdsorganisationens utvärdering av skogspolitikens effekter (SUS) 2001.
- Kooiman, Jan, 2003, *Governing as governance*, London:Sage
- Mattsson, Leif, 1981, *Relationen skogsbruk – renskötsel. Om framväxten av en markanvändningskonflikt*. Umeå universitet, Geografiska institutionen, Markanvändning Norr. Rapport 2.
- Nordh, Miriam, 2000, *Modellstudie av potentialen för renbete anpassat till kommande slutavverkningar*, Arbetsrapport 77, Umeå: SLU
- Ostrom, Elinor, 1990, *Governing the Commons. The evolution of institutions for collective action*. New York: Cambridge University Press
- Ostrom, Elinor, et al. eds. 2002, *The Drama of the Commons*, Washington, D.C: National Academy Press
- Pinkerton, Evelyn (ed)., 1989, *Co-Operative Management of Local Fisheries*. Vancouver: University of British Columbia Press.
- Proposition, 1990/1991:3 Hänsynen till rennärningen, s. 50-59
- Rådelius, Christina, 2002, *Självstyrelse eller samförvaltning? Problem och möjligheter utifrån en studie av världsarvet Lapponia*, 2002:57, Institutionen för Industriell ekonomisk och samhällsvetenskap, Avdelningen för Samhällsvetenskap, Luleå: Luleå Tekniska Universitet
- Rennäringslagen (1971:437).
- Sandström, Per, et al. 2003, Conflict Resolution by Participatory Management: Remote Sensing and GIS as Tools for Communicating Land-use Needs for Reindeer Herding in Northern Sweden. *Ambio* Vol.32 No 8, Dec. 2003.
- Skogsland, 2003, Nya framgångar för PEFC, nr 46, 14 november, 2003, s.4
- Skogsstyrelsen. 1987. *Utvärdering av samråden 1984-1985 Skogsbruk och rennärning*. Meddelande 1987:3. Jönköping.
- Skogsstyrelsen. 1992. *Utvärdering av samråden Skogsbruk och rennärning*. Meddelande 1992:3. Jönköping.
- Skogsstyrelsen. 2001. *Utvärdering av samråden 1998 Skogsbruk - rennärning*. Meddelande 2001:6, Jönköping.
- Skogsvårdslagen (1979:429).
- SOU 1989:41. Samerättsutredningen. Stockholm, Allmänna förlaget, 1989.
- SOU 2001:101. En ny rennäringspolitik, Stockholm, Fritzes www.fsc.org/en
www.fsc-sverige.org
www.sapmi.se/ssr/samebyn.html

Bilaga 1. Skogsbruket - telefonintervjuer

040402	Björn Rutström, Statens fastighetsverk, BD
040503	Johannes Kraft, Statens Fastighetsverk, BD
040402	Anders Nilsson, Svea skog, Gällivare
040414	Ulf Nilsson, Svea skog, Älvsbyn
040426	Evert Kastebo, SCA, Piteå
040401	Ola Andersson, Statens Fastighetsverk, AC
040422	Melker Fredriksson, Holmen skog, Lycksele
040504	Staffan Härdelin, Svea skog, Lycksele
040415	Urban Ekskär, SCA, Åsele
040423	Sven Hagström, Fastighetsverket, Z
040405	Bror Österman, Holmen skog, Sveg
040426	Mats Englund, Holmen skog, Strömsund
040420	Kurt Rodhe, Svea skog, Östersund
040420	Peter Karlström, SCA, Hoting

Bilaga 2. Samebyarna - telefonintervjuer

031107	Kristina Hotti, Könkämä
031117	Lars Labba, Lainiovuoma
031117	Per-Anders Nutti, Saarivuoma
031119	Lars Jon Allas, Talma
031125	Johan Pingi, Gabna
031123	Roger Blind, Leavas
031119	Ingemar blind, Girjas
031119	Per Gustav Nutti, Báste
031120	Bertil Pittsa, Sörkaitum
031118	Bertil Kielatis, Sirges
031124	Lars-Åke Spiik, Jákkákaska
031121	Nils Petter Paaval, Tuorpon
031120	Mikael Juuso, Luokta Mavas
031126	Sven-Anders Fjällås, Semisjaur-Njarg
031114	Leif-Anders Blind, Svaipa
031218	Anders Skum, Gran
031119	Olle Larsson, Ran
031120	Oleg Omma, Ubmeje
031120	Per-Henning Utsi, Vapsten
031111	Karin Baer, Vilhelmina Norra
031126	Leif Larsson, Vilhelmina Södra
031209	Tomas Kroik-Kristoffersson, Frostviken Norra
031230	Sture Åhren, Ohredahke
031219	Torbjörn Åhren, Rattevarie
040108	Anders Henrik Persson, Jingevaerie
040128	Kjell-Ove Klemensson, Jovnevaerie
031204	Jan Persson, Njaarke
031204	Mattias, Mattsson, Kall
031209	Lennart Blind, Handölsdalen
031209	Per-Erik Jonasson, Tássåsen
031204	Magnus Rehnfeldt, Mittådalen
031222 J	örger Jonsson, Idre

Bilaga 3. Intervjumanual

- A1. På frågan - *Vilken betydelse har samråden haft för skogsbruket för att man ska kunna genomföra sina planer?* i SVS enkäter anger ditt bolag/din sameby att samråden har haft ..... betydelse. Varför? Utveckla?
- A2. Sett över tid innebär detta någon förändring? Har skogsbruket börjat ta större hänsyn till rennäringen? Har FSC-certifieringen medfört någon förändring?
- A3. Fungerar samråden med vissa samebyar/skogsbolag bättre än med andra? Om så varför?
- A4. Om du tittar på den lista över kriterier som följde med brevet - vilka av dessa kriterier anser du vara viktiga respektive oviktiga för att ett samråd ska fungera/förbättras? Kan du rangordna de tre viktigaste?
- A5. Varför är dessa viktigare än de övriga?
- B1. Om du med utgångspunkt från den inflytandestege som följde med brevet skulle ange din samebys/samebyarnas inflytande - var hamnar vi då?
- B2. Är det möjligt/önskvärt att öka samebyarnas inflytande och i vilken utsträckning? Ange trappsteg.
- B3. Vad krävs av samebyn/skogsägarna/samhället för att nå dit?

Denna rapport är den åttonde i FjällMistras rapportserie (ISSN 1652-3822). Tidigare utgivna rapporter i serien är:

1. Zachrisson, Anna. *Co-management of Natural Resources; Paradigm Shifts, Key Concepts and Cases*. March 2004.
2. Strömberg, David. *Sammanhållning i rovdjurspolitiken; En policyanalys av partiernas och intresseorganisationernas inställning till rovdjur*. Uppsats för D-seminariet i statsvetenskap. Augusti 2004.
3. Persson, Jens, Zachrisson, Anna, Sandström, Camilla, och Ericsson, Göran. *Lokal förvaltning av stora rovdjur; En kunskaps-sammanställning*. September 2004.
4. Sandström, Camilla. *Förekomsten av jakt- och fisketurism i fjällsamebyarna*. September 2004.
5. Zachrisson, Anna. *Länsstyrelsernas förvaltning av jakt och fiske i fjällen; Likheter och skillnader*. September 2004.
6. Jonsson, Viktor. *Avverkning, naturreservat och dess betydelse för ekonomiskt tillväxt i åtta fjällkommuner 1985-2000; En pilotstudie*. September 2004.
7. Esselin, Anders. *Fjällen i Fokus 2004. En konferens om fjällens möjligheter och begränsningar. Konferensrapport*. Oktober 2004

Samtliga rapporter, plus andra skrifter utgivna av FjällMistra, finns tillgängliga som pdf-filer under rubriken "publikationer" på FjällMistras hemsida:

www-fjallmistra.slu.se

Layout samtliga rapporter:

Anders Esselin, forskningskommunikatör FjällMistra.

E-post: anders.esselin@szooek.slu.se

Forskningsprogrammet FjällMistras arbete ska resultera i ett effektivare mångbruk av naturresurser i fjällområdet. Målet är att ta fram kunskap och planeringssystem som kan bidra till en långsiktigt hållbar utveckling i fjällen och som kan bidra till att de konflikter som finns mellan olika naturresursanvändare i fjällen blir lättare att hantera.

FjällMistra är ett av ett 20-tal stora forskningsprogram inom Mistra (Stiftelsen för miljöstrategisk forskning).

